

NOTAT

22.06.2018

Til: Forsvarets overkommando

Fra: Naturvernforbundet i Trøndelag

Kopi til: Fylkesmannens miljøvernnavdeling og Miljødirektoratet

Naturhensyn under Øvelsen Trident Juncture

Naturvernforbundet i Trøndelag var i møte med forsvaret 18. juni for å drøfte miljøutfordringer knyttet til militærøvelsen Trident Juncture. Vi har inntrykket av at det gjøres en omfattende jobb for å redusere skadeomfanget på naturen, men er allikevel bekymret for de enorme skadene som vil oppstå som følge av en så stor øvelse. Vi er også bekymret over at forsvaret i sin kartlegging av verdifulle natur, kun har tatt med statlig vedtatt verneområder. Mye annen natur er også kartlagt og vi krever at dette blir i hensyntatt i langt større grad enn det som kom fram på møtet. Vi går i dette notatet gjennom hvilke naturområder dette gjelder og hvor man kan finne informasjon og kartgrunnlag for disse.

Det er laget kart der miljøhensyn er inntegnet. Her er bl.a. verneområder og kulturminner med. Vi savner imidlertid flere miljøtema som viser områder som det bør tas hensyn til, og som er tilgjengelige i Naturbase og Artskart. Temaene er listet opp og nærmere beskrevet nedenfor. Beskrivelsene er for en stor del hentet fra Naturbase (www.naturbase.no).

- Viktige naturtyper (inkl. utvalgte naturtyper)
- Miljøregistreringer i skog (MIS)
- Verdifulle kulturlandskap
- Utvalgte kulturlandskap
- Arter av nasjonal forvaltningsinteresse (inkl. prioriterte arter etter Naturmangfoldloven)
- Statlig sikra friluftsområder
- Kartlagte friluftslivsområder

Viktige naturtyper (inkl. Utvalgte naturtyper)

Datasettet er beskrevet slik i Naturbase:

«Datasettet omfatter forekomster av naturtyper som er vurdert som svært viktige (A), viktige (B) og lokalt viktige (C) for biologisk mangfold. Disse lokalitetene befinner seg både innenfor og utenfor områder som er vernet etter naturmangfoldloven/naturvernloven. Utenom verneområdene må disse verdiene ivaretas primært gjennom kommunenes og sektorenes arealforvaltning.

Kriteriene for verdisettingen finnes i kartleggingshåndbøkene. Verdisettingen er et viktig hjelpemiddel ved konsekvensutredninger og andre vurderinger som legges til grunn for arealbruk. Kartleggingen av naturtyper på land og i ferskvann startet i 1999. Marin kartlegging startet i 2000. Kartleggingene er gjort/gjøres både i regi av kommuner, fylkesmenn og Direktoratet for naturforvaltning (DN) i samarbeid med aktuelle sektorer.»

Utvalgte naturtyper

Noen få av de viktige naturtypene har en nasjonal forskrift som pålegger kommunene å ta spesielt vare på dem i sin arealforvaltning.

Miljøregistreringer i skog (MIS)

Når det lages en skogbruksplan kartlegges også naturfaglige verdier i en egen metodikk utviklet av skogbrukssektoren (MIS). Denne kartleggingen legges til grunn for hvilke arealer som det skal tas

spesielle hensyn til ved hogst. Disse arealene (i det minste de som er valgt ut for å tas hensyn til ved hogst) skal være offentlig tilgjengelige, og er også områder som Forsvaret bør ta hensyn til.

Verdifulle kulturlandskap

Datasettet er beskrevet slik i Naturbase:

«Datasettet er Miljøforvaltningens ansvar (Miljødirektoratet og Riksantikvaren). Forvaltningsmessig høyt prioriterte kulturlandskapsområder med både biologiske og kulturhistoriske verdier. Dette omfatter blant annet de høgest prioriterte områdene i Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, og utgjør 10-30 områder i hvert fylke, totalt ca. 300 områder i landet.»

Utvalgte kulturlandskap

Datasettet er beskrevet slik i Naturbase:

«Datasettet er Miljøforvaltningen og Landbruksforvaltningen sitt ansvar (Miljødirektoratet, Riksantikvaren og Landbruksdirektoratet). Formålet er å sikre langsiktig forvaltning av et utvalg landskapsområder med svært store biologiske og kulturhistoriske verdier som er formet av langvarig og kontinuerlig tradisjonell bruk. I utvelgelsen av områdene vektlegges at de i størst mulig grad skal omfatte kulturlandskap i jordbruket med svært store verdier knyttet til både biologi/naturmangfold og kulturhistorie og at det skal være realistisk å få til langsiktig drift, skjøtsel og vedlikehold.

Områdene er valgt ut fra følgende kriterier: helhetlige landskap, kontinuitet og tidsdybde, representativitet eller særpreg og formidlingsverdi. Det er lagt vekt på at områdene skal gi en best mulig nasjonal representativitet med hensyn til landskapstyper, driftstilpasninger og geografisk spredning.»

Flere verdifulle kulturlandskap er inkludert i dette datasettet.

Arter av nasjonal forvaltningsinteresse (inkl. Prioriterte arter)

Datasettet er beskrevet slik i Naturbase:

«Datasettet omfatter kartlagte forekomster av arter som Miljødirektoratet anser for å ha nasjonal forvaltningsinteresse. Artene er valgt ut etter spesifikke kvalitetskrav (funksjon til art og geografisk presisjon på data) og åtte utvalgsriterier og vises under tre forskjellige forvaltningsnivåer.

Datasettet gir verdifull informasjon til bruk bl.a. i den kommunale arealplanleggingen og annen planlegging av arealbruk. Samtidig gir datasettet føringer på hvilke arter som bør fokuseres på ved artskartlegging.

Datasettet inneholder punkter og flater. Data i dette datasettet hentes fra Artsdatabankens tjeneste Artskart. Artskart henter og formidler data fra et stort antall databaser i ulike institusjoner, og innholdet i datasettet Arter av nasjonal forvaltningsinteresse utgjør en liten del av det totale volumet i Artskart.

Datasettet inneholder:

Arter av særlig stor forvaltningsinteresse

1. ansvarsarter (>25% av europeisk bestand i Norge)
2. CR, EN, VU i Norsk Rødliste 2015
3. andre spesielt hensynskrevende arter
4. spesielle økologiske former
5. prioritert art etter NML (Fredet ved kgl. res.)
6. fredete arter

Arter av stor forvaltningsinteresse

7. NT i norsk Rødliste 2015

Fremmede arter

8. fremmede arter»

Prioriterte arter

Noen få av artene av nasjonal forvaltningsinteresse ~~som~~ er vernet/fredet ved kgl. res etter Naturmangfoldloven (prioriterte arter).

Noen arter er også fredet mot innsamling etter den gamle Naturvernloven. Selv om disse ikke er fredet mot inngrep, bør det tas spesielle hensyn til dem.

Statlig sikra friluftsområder

Datasettet er beskrevet slik i Naturbase:

«Datasettet inneholder områder som er sikra for allmenne friluftslivsformål ved statlig hjelp. Dette innebærer at staten v/ Miljødirektoratet har skaffet seg råderett over arealet. Råderetten kan ha form av at området er kjøpt av staten, ved at området omfattes av en langsiktig avtale om bruksrett (servituttavtale) eller ved at staten sitter med en tinglyst erklæring om bruk til friluftslivsformål. I det siste tilfellet har staten bidratt økonomisk til sikringen av området med inntil 50% av kostnadene.

På de områdene som staten eier har staten ansvar for eiendomsforvaltningen. Kommunene eller interkommunale friluftsråd har ansvaret for daglig drift og tilsyn, informasjon og praktisk skjøtsel av områdene, og de kan søke staten om midler til tilretteleggingstiltak i områdene.»

Kartlagte friluftslivsområder

I tillegg til statlig sikra friluftsområder gir Naturbase oversikt over kartlagte og verdisatte friluftsområder. De dekker store arealer. Hvis alt skal inn på samme kart kan det bli mye, men Forsvaret bør vel vite om dem også.

Datasettet er beskrevet slik i Naturbase:

«Datasettet inneholder områder som er kartlagt og verdsatt etter metodikken i Miljødirektoratets veileder M98-2013 Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder. Formålet med datasettet er å gi en oversikt over områder som er viktige for allmennhetens friluftsliv, og at det skal være lett å redegjøre for hvilke vurderinger og kriterier som er lagt til grunn for arbeidet og det ferdige produktet. Datasettet vil gi et bedre grunnlag til å ivareta friluftslivsinteressene i regionale og kommunale planprosesser, for eksempel i utarbeiding av kommuneplanens arealdel og kommunedelplaner for idrett/friluftsliv/fysisk aktivitet. I tillegg vil datasettet kunne gi en oversikt over områder som kan være aktuelle for sikring ved hjelp av statlige midler og brukes som et godt grunnlag ved behandling av søknader om spillemidler.»